

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

دانشگاه اصفهان

دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی

گروه مشاوره

پایان نامه‌ی کارشناسی ارشد رشته‌ی مشاوره گرایش خانواده

بررسی عوامل پیش بینی کننده طلاق در زوجین شهر اصفهان

استاد راهنما:

دکتر فاطمه بهرامی

استاد مشاور:

دکتر مریم فاتحی زاده

پژوهشگر:

مریم آبروی

دی ماه ۱۳۸۸

کلیه حقوق مادی مترتب بر نتایج مطالعات، ابتکارات و
نوآوری‌های ناشی از تحقیق موضوع این پایان نامه متعلق
به دانشگاه اصفهان است.

دانشگاه اصفهان

دانشکده علوم تربیتی و روانشناسی

گروه مشاوره

پایان نامه‌ی کارشناسی ارشد رشته‌ی مشاوره گرایش خانواده

خانم مریم آبروی

تحت عنوان

بررسی عوامل پیش بینی کننده طلاق در زوجین شهر اصفهان

در تاریخ ۱۳۸۸/۹/۱۰ توسط هیأت داوران زیر بررسی و با درجه عالی به تصویب نهایی رسید.

امضاء

با مرتبه‌ی علمی استادیار

دکتر فاطمه بهرامی استاد راهنمای پایان نامه

امضاء

با مرتبه‌ی علمی استادیار

دکتر مریم فاتحی‌زاده استاد مشاور پایان نامه

امضاء

با مرتبه‌ی علمی استاد

دکتر سید احمد احمدی استاد داور داخل گروه

امضاء

با مرتبه‌ی علمی استادیار

دکتر احمد عابدی استاد داور خارج از گروه

امضای مدیر گروه

۵۰

تقدیر و تشکر

نخستین سپاس به پیشگاه حضرت دوست که هر چه هست از اوست.

و سپاس از

استاد راهنمایی عزیز و بزرگوارم سرکار خانم دکتر فاطمه بهرامی که با رهنمودهای ارزنده خود در تمام مراحل این پژوهش مرا یاری نمودند. برای ایشان طول عمر و توفیق روزافزون آرزو دارم.

و قدردانی از

استاد ارجمند سرکار خانم دکتر مریم السادات فاتحی زاده استاد مشاور خوبم که افتخار شاگردیشان در طی دوران تحصیل کارشناسی و کارشناسی ارشد را داشته‌ام.

و تشکر خالصانه از

جناب آقای دکتر سید احمد احمدی استاد بزرگوار و هم‌چنین جناب آقای دکتر احمد عابدی که به عنوان اساتید داور قبول زحمت نموده و با صبر و حوصله کار اینجانب را مطالعه نمودند.

و در پایان

از خانواده خوبم که در تمامی مراحل تحصیل همراه و همگام من بودند کمال تشکر و قدردانی را دارم.

تقدیم به:

زیباترین زیباییهای محبت

پدر و مادرم

و

تقدیم با عشق

به همسر و همراه عزیزم

چکیده

هدف پژوهش حاضر مشخص کردن عوامل پیش‌بینی‌کننده طلاق در زوجین شهر اصفهان بود. طرح این پژوهش از نوع علی مقایسه‌ای بود. به این منظور از بین زوجین ارجاع داده شده به مراکز مداخله در بحران طلاق در شهر اصفهان ۱۵۰ نفر (زن و مرد) بصورت تصادفی انتخاب شدند و برای نمونه زوجین عادی نیز از بین فرهنگسراهای شهر اصفهان یک فرهنگسرا بصورت تصادفی انتخاب و از بین شرکت‌کنندگان در دوره‌های آموزشی ۱۵۰ نفر (زن و مرد) انتخاب شدند. سپس پرسشنامه‌های آغاز خشونت‌بار، خاطرات ناگوار، اقدامات جبرانی، غرقه شدن، عشق و علاقه، مدیریت تعارض، انریج و جمعیت‌شناختی در نمونه‌های مورد نظر اجرا شد. در آزمون t از بین متغیرهای موجود، در عامل آغاز خشونت‌بار، اقدامات جبرانی، عشق و علاقه، مدیریت، همکاری، رقابت بین دو گروه زوجین در معرض طلاق و زوجین عادی تفاوت معناداری وجود دارد ($P < 0/01$) و در تمام مقیاس‌ها نمرات گروه در معرض طلاق بیشتر است. همچنین نتایج نشان داد که در مقیاس‌های خاطرات ناگوار، همسازی، مصالحه و اجتناب بین دو گروه زوجین در معرض طلاق و زوجین عادی تفاوت معناداری وجود ندارد ($P > 0/05$). نتایج تحلیل رگرسیون لوجستیک دو ارزشی نشان داد که متغیرهای غرقه شدن، اقدامات جبرانی، عشق و علاقه، سبک مدیریت تعارض قوی‌ترین پیش‌بینی را برای احتمال در معرض طلاق قرار گرفتن زوجین فراهم کردند. به این صورت که با افزایش غرقه شدن، آغاز خشونت‌بار و ۴ مهاجم (ایرادگیری - بی‌احترامی - حالت تدافعی - دیوار سنگی) خاطرات ناگوار، مدیریت همکاری و سن، سن همسر، مدت ازدواج، نحوه سکونت و وضعیت اقتصادی اجتماعی احتمال در معرض طلاق را افزایش می‌دهد و برعکس افزایش اقدامات جبرانی، عشق و علاقه، همسازی، مصالحه، اجتناب، رقابت، سطح تحصیلات، تعداد فرزندان، شغل و میزان درآمد احتمال در معرض طلاق بودن را کاهش می‌دهد.

واژگان کلیدی: طلاق - عوامل پیش‌بینی‌کننده - سبک‌های مدیریت تعارض.

فهرست مطالب

صفحه

عنوان

فصل اول: کلیات پژوهش

۱	مقدمه.....
۲	۱-۱ بیان مسأله.....
۴	۲-۱ ضرورت پژوهش.....
۶	۳-۱ اهداف.....
۷	۴-۱ فرضیه‌ها.....
۷	۵-۱ تعریف اصطلاحات.....

فصل دوم: پیشینه پژوهش

۱۰	مقدمه.....
۱۰	۱-۲ پیشینه نظری.....
۱۰	۱-۱-۲ گفتار اول: طلاق.....
۱۰	۱-۱-۱-۲ تعریف طلاق.....
۱۱	۲-۱-۱-۲ زمینه جامعه‌شناسی و شیوع طلاق.....
۱۳	۳-۱-۱-۲ انواع طلاق.....
۱۵	۴-۱-۱-۲ علل طلاق.....
۱۶	۵-۱-۱-۲ علل فروپاشی خانواده‌ها.....
۱۷	۶-۱-۱-۲ عوامل موثر در شیوع طلاق.....
۲۱	۷-۱-۱-۲ تصمیم به طلاق.....
۲۲	۸-۱-۱-۲ عوامل موثر در تصمیم به طلاق.....
۲۴	۲-۱-۲ گفتار دوم: عوامل پیش‌بینی‌کننده طلاق از دیدگاه گاتمن.....
۲۴	۱-۲-۱-۲ گاتمن.....
۲۴	۱-۱-۲-۱-۲ حل مسئله.....
۲۵	۲-۱-۲-۱-۲ عاطفه.....
۲۵	۳-۱-۲-۱-۲ فیزیولوژی.....

عنوان

صفحه

۲۶	۴-۱-۲-۱-۲ قدرت
۲۶	۵-۱-۲-۱-۲ پاسخ های بین موقعیتی
۲۶	۶-۱-۲-۱-۲ توالی
۲۷	۷-۱-۲-۱-۲ فاصله گیری و انزوا
۲۸	۸-۱-۲-۱-۲ مصاحبه شفاهی تاریخچه
۲۹	۹-۱-۲-۱-۲ یکپارچه سازی سنجش ها در یک نظر
۳۰	۲-۲-۱-۲ عوامل پیش بینی کننده طلاق
۳۷	۲-۲-۱-۲ تفاوت های جنسیتی در تعاملات زناشویی
۳۷	۱-۲-۲-۱-۲ تفاوت های جنسیتی در شکایت های زناشویی
۳۸	۲-۲-۲-۱-۲ کناره جویی مردان در زوجین شاد بر خلاف زوجین ناشاد
۴۰	۳-۲-۲-۱-۲ تفاوت های جنسیتی در تعارضات زناشویی
۴۲	۴-۲-۲-۱-۲ شواهد مربوط به تفاوت های جنسیتی در پاسخ های فیزیولوژیک
	۵-۲-۲-۱-۲ تفاوت های جنسیتی در ANS، فعالیت غدد درون ریز و واکنش گری رفتاری مرتبط با هیجانات
۴۳	
۴۷	۳-۱-۲ گفتار سوم: مراحل طلاق
۴۹	۴-۱-۲ گفتار چهارم: پیامد های طلاق
۵۳	۵-۱-۲ گفتار پنجم
۵۳	۱-۵-۱-۲ دستیابی به سازگاری پس از طلاق
۵۵	۶-۱-۲ گفتار ششم: تعارضات زناشویی
۵۵	۱-۶-۱-۲ تعارضات زناشویی
۵۵	۱-۶-۱-۲ تعریف تعارض
۵۶	۲-۱-۶-۱-۲ عوامل مؤثر در بروز تعارض زناشویی
۵۸	۳-۱-۶-۱-۲ مراحل رشد تعارض زناشویی
۵۹	۴-۱-۶-۱-۲ الگوی تعاملی زوجین متعارض
۶۲	۵-۱-۶-۱-۲ منابع تعارض
۶۴	۶-۱-۶-۱-۲ موضوع های تعارض
۶۸	۲-۶-۱-۲ سبک های اداره تعارضات بین فردی
۶۸	۱-۲-۶-۱-۲ تعریف سبک

عنوان	صفحه
۲-۲-۶-۱-۲ سبک اجتناب.....	۶۹
۳-۲-۶-۱-۲ مزایا و معایب اجتناب.....	۶۹
۴-۲-۶-۱-۲ سبک رقابت.....	۷۰
۱-۴-۲-۶-۱-۲ مزایا و معایب رقابت.....	۷۱
۵-۲-۶-۱-۲ سبک مصالحه.....	۷۱
۱-۵-۲-۶-۱-۲ مزایا و معایب سبک مصالحه.....	۷۱
۶-۲-۶-۱-۲ سبک مدارا/ همسازی.....	۷۲
۱-۶-۲-۶-۱-۲ مزایا و معایب همسازی.....	۷۳
۷-۲-۶-۱-۲ سبک همکاری.....	۷۳
۱-۷-۲-۶-۱-۲ مزایا و معایب همکاری.....	۷۴
۲-۲ پیشینه پژوهشی.....	۷۵
۱-۲-۲ تحقیقات انجام شده در داخل و خارج مرتبط با طلاق.....	۷۵
۲-۲-۲ تحقیقات انجام شده در داخل و خارج مرتبط با تعارض زناشویی.....	۸۳

فصل سوم: روش پژوهش

مقدمه.....	۹۰
۱-۳ طرح پژوهش.....	۹۰
۲-۳ جامعه آماری.....	۹۱
۳-۳ نمونه آماری و شیوه نمونه گیری.....	۹۱
۴-۳ ابزار جمع‌آوری اطلاعات و ویژگی‌های روان سنجی آنها.....	۹۲
۱-۴-۳ پرسشنامه آغاز خشونت‌بار.....	۹۲
۲-۴-۳ پرسشنامه غرقه شدن.....	۹۴
۳-۴-۳ پرسشنامه اقدامات جبرانی.....	۹۴
۴-۴-۳ پرسشنامه خاطرات ناگوار.....	۹۵
۵-۴-۳ پرسشنامه عشق و علاقه و تحسین.....	۹۶
۶-۴-۳ پرسشنامه سبک‌های اداره تعارض بین فردی (ICMSI).....	۹۸
روش اجرای پرسشنامه‌ها.....	۱۰۳
روش تجزیه و تحلیل داده‌ها.....	۱۰۳

فصل چهارم: تجزیه و تحلیل داده‌ها

متغیرهای پژوهش.....	۱۱۱
یافته جانبی.....	۱۲۶

فصل پنجم: بحث و نتیجه‌گیری

۱-۵ خلاصه طرح و نتایج پژوهش.....	۱۲۷
۲-۵ بحث و نتیجه‌گیری.....	۱۲۸
۳-۵ محدودیت‌های پژوهش.....	۱۵۲
۴-۵ پیشنهادات.....	۱۵۲
۱-۴-۵ پیشنهادات کاربردی.....	۱۵۲
۲-۴-۵ پیشنهادات پژوهشی.....	۱۵۳
پیوست ۱: پرسشنامه جمعیت شناختی.....	۱۵۴
پیوست ۲: پرسشنامه غرقه شدن.....	۱۵۶
پیوست ۳: پرسشنامه خاطرات ناگوار.....	۱۵۷
پیوست ۴: پرسشنامه آغاز خشونت بار.....	۱۵۸
پیوست ۵: پرسشنامه اقدامات جبرانی.....	۱۵۹
پیوست ۶: پرسشنامه عشق و علاقه و تحسین.....	۱۶۰
پیوست ۷: پرسشنامه سبک‌های اداره کردن تعارض.....	۱۶۱
منابع و مأخذ.....	۱۶۲

فهرست شکل‌ها

صفحه	عنوان
۱۰۶.....	شکل ۴-۱: نمودار درصد فراوانی میزان تحصیلات گروه نمونه.....
۱۰۶.....	شکل ۴-۲: نمودار درصد فراوانی وضعیت اشتغال گروه نمونه.....
۱۰۷.....	شکل ۴-۳: نمودار درصد فراوانی درآمد گروه نمونه.....
۱۰۷.....	شکل ۴-۴: نمودار نحوه سکونت گروه نمونه.....
۱۰۸.....	شکل ۴-۵: نمودار وضعیت اقتصادی-اجتماعی گروه نمونه.....
۱۱۱.....	شکل ۴-۶: نمودار میانگین متغیرهای پژوهش.....
۱۱۱.....	شکل ۴-۷: نمودار میانگین مؤلفه‌های متغیر مدیریت تعارض.....

فهرست جدول‌ها

صفحه	عنوان
۹۱.....	جدول ۳-۱: ویژگی‌های جمعیت شناختی نمونه‌ها.....
۹۷.....	جدول ۳-۲: آلفای کرونباخ متغیرهای پژوهش.....
۱۰۴.....	جدول ۴-۱: فراوانی و درصد فراوانی متغیرهای دموگرافیک پژوهش.....
۱۰۸.....	جدول ۴-۲: میانگین و انحراف استاندارد متغیرهای پژوهش.....
۱۰۹.....	جدول ۴-۳: میانگین و انحراف استاندارد متغیرهای پژوهش به تفکیک گروه.....
۱۱۰.....	جدول ۴-۴: داده‌های توصیفی آزمودنی‌ها در آزمون آغاز خشونت‌بار (۴ مهاجم).....
۱۱۲.....	جدول ۴-۵: نتایج آزمون T در عوامل پیش‌بینی‌کننده طلاق.....
۱۱۳.....	جدول ۴-۶: نتایج آزمون T در زیرمقیاس‌های آغاز خشونت‌بار (۴ مهاجم).....
۱۱۳.....	جدول ۴-۷: آزمون آمینیبوس (کلیه متغیرهای پیش‌بینی‌کننده طلاق).....
۱۱۴.....	جدول ۴-۸: آزمون هوسمر و لمشو (کلیه متغیرها).....
۱۱۵.....	جدول ۴-۹: دسته‌بندی (کلیه متغیرها).....
۱۱۶.....	جدول ۴-۱۰: ضرایب معادله لوجستیک (متغیرهای وارد شده در معادله).....
۱۱۶.....	جدول ۴-۱۱: ضرایب معادله لوجستیک (متغیرهای وارد شده در معادله).....
۱۱۷.....	جدول ۴-۱۲: ضرایب معادله لوجستیک (متغیرهای وارد شده در معادله).....
۱۱۸.....	جدول ۴-۱۳: ضرایب معادله لوجستیک (متغیرهای وارد شده در معادله).....
۱۱۸.....	جدول ۴-۱۴: ضرایب معادله لوجستیک (متغیرهای وارد شده در معادله).....
۱۱۹.....	جدول ۴-۱۵: ضرایب معادله لوجستیک (متغیرهای وارد شده در معادله).....
۱۲۰.....	جدول ۴-۱۶: ضرایب معادله لوجستیک (کلیه عوامل پیش‌بینی‌کننده طلاق وارد شده در معادله).....
۱۲۱.....	جدول ۴-۱۷: نتایج آزمون آمینیبوس (آزمون ۴ مهاجم آغاز خشونت‌بار).....
۱۲۱.....	جدول ۴-۱۸: آزمون هوسمر و لمشو (آزمون ۴ مهاجم).....
۱۲۲.....	جدول ۴-۱۹: جدول دسته‌بندی (آزمون ۴ مهاجم آغاز خشونت‌بار).....
۱۲۲.....	جدول ۴-۲۰: ضرایب معادله لوجستیک (متغیرهای ۴ مهاجم آزمون خشونت‌بار).....
۱۲۳.....	جدول ۴-۲۱: نتایج آزمون آمینیبوس در متغیرهای دموگرافیک.....
۱۲۳.....	جدول ۴-۲۲: نتایج آزمون هوسمر و لمشو (متغیرهای دموگرافیک).....
۱۲۴.....	جدول ۴-۲۳: جدول دسته‌بندی (متغیرهای دموگرافیک).....
۱۲۴.....	جدول ۴-۲۴: ضرایب معادله لوجستیک متغیرهای دموگرافیک وارد شده در معادله.....
۱۲۶.....	جدول ۴-۲۵: نتایج آزمون t تک‌گروهی رضایتمندی زناشویی (اینریچ).....

فصل اول

کلیات پژوهش

مقدمه

ازدواج یکی از مهم ترین پدیده‌های زندگی و رابطه‌ای تنگاتنگ و صمیمانه بین دو انسان است، که می‌تواند پناهگاه امنی برای مقابله با دشواری‌های زندگی باشد. ازدواج مناسب می‌تواند موجبات رشد و شکوفایی توانایی‌های انسان را فراهم آورد. از طرف دیگر، پیامدهای اجتناب ناپذیر ازدواج نامناسب، نه تنها موجبات مشکلاتی برای زوجین است، بلکه دامنگیر فرزندان و جامعه نیز می‌شود (ثنائی، ۱۳۸۷). طبق گزارش انستیتو ملی سلامت روان آمریکا، اختلال در ازدواج عامل بسیاری از مشکلات روانی بیماران بستری در بخش روانی بیمارستانهاست (وان اپ^۱، ۲۰۰۳). بعضی از پیامدهای حاصل از اختلال در ازدواج عبارتند از: همبستگی مثبت بین تعارض زناشویی و افسردگی (کویی^۲ و همکاران، ۱۹۹۳)، سطح پایین سلامت جسمانی (کیکولت گلاسر^۳، ۱۹۹۳) و مشکلات شغلی (مارکمن^۴ و همکاران، ۱۹۹۳).

امروزه طلاق یکی از پدیده‌های شایع جوامع انسانی شده، در هیچ عصری مانند این عصر عملاً بشر دچار خطر انحلال کانون خانواده و آثار سوء ناشی از آن نبوده است (فرجاد، ۱۳۷۷).

1 -Van Epp

2 Coie

3 Kiecolt – Glaser

4 Markman

پدیده‌ی طلاق چند عاملی است و معمولاً یک عامل به تنهایی نمی‌تواند موجبات پیدایی آن را فراهم کند، هم چنین باید توجه داشت طلاق با یک اقدام از بین رفتنی نیست، چند یا چندین عامل بهم می‌پیوندند و با هم شبکه‌ای پیچیده فراهم می‌آورند به گونه‌ای که در نوع خود منحصر به فرد است (ساروخانی، ۱۳۷۲).

۱-۱ بیان مسأله

طلاق عامل از هم گسیختگی ساختار بنیادی ترین بخش جامعه، یعنی خانواده است. طلاق یکی از فقدان‌های عمده زندگی خانوادگی است. طلاق بعد از مرگ همسر، مقتضی بیشترین تغییر برای سازگاری مجدد در افراد مبتلاست (ستوده و بهاری، ۱۳۸۶).

یکی از مسائل روانی اجتماعی که جوامع با آن روبرو هستند، طلاق و مسائل ناشی از آن می‌باشد. تردیدی نیست این مسائل اجتماعی علل متفاوت روانی، اجتماعی و اقتصادی دارد، و همچنین روی افراد درگیر با این مشکلات و حتی کسانی که با آنان وابستگی دارند عوارض نامطلوبی بجای می‌گذارد، و اگر به فکر شناخت این آسیب‌ها، پیشگیری و درمان آن نباشیم، در آینده‌ای نزدیک جامعه ما را از لحاظ روانی، اجتماعی و اقتصادی آسیب‌پذیر می‌نمایند. تردیدی نیست شناخت مسأله طلاق و تأثیرات آن بر روی افراد جامعه برای خانواده‌ها و مسئولان برنامه ریزی اجتماعی کشور ضرورت دارد (فرجاد، ۱۳۷۲).

امروزه پدیده طلاق رو به فزونی است و در کشور ما نیز این معضل طی سال‌های اخیر افزایش پیدا کرده است. طبق گزارش اداره کل روابط عمومی سازمان ثبت اسناد و املاک کشور، نرخ طلاق در سال ۸۷، ۱۰۱ هزار و ۱۱۳ مورد بوده که در مقایسه با سال قبل از آن ۱۱ درصد افزایش داشته است (جنوبی، ۱۳۸۸).

طلاق دارای ابعاد گوناگونی به تعداد تمامی جوانب و اضلاع جامعه است. نخست این که پدیده‌ی روانی است و بر تعادل روانی زوجین، فرزندان، و بستگان اثر می‌گذارد، دوم این که پدیده‌ی اقتصادی است. گسستن خانواده به عنوان یک واحد اقتصادی اثر زیادی بر حیات اقتصادی جامعه می‌گذارد، سوم این که پدیده‌ی موثر بر تمامی جوامع است چون از نظر کمی بر تنها واحد مشروع تولید مثل خانواده تاثیر می‌گذارد و از نظر کیفی فرزندان محروم از خانواده تحویل جامعه می‌دهد. چهارم این که پدیده‌ی فرهنگی است، جامعه‌ای که در آن طلاق از حد متعارف تجاوز کند هرگز از سلامت بر خوردار نخواهد بود (ساروخانی، ۱۳۷۲).

در همین راستا، یافته‌های استوری^۱ و همکاران (۲۰۰۴) که از یک نمونه با حضور ۵۷ زوج به دست آمد، نشان داد که طلاق و تعارض در خانواده اصلی احتمال خشونت و عدم توانایی حل مسأله و از هم گسستگی زندگی زناشویی فرزندان را پیش بینی می‌کند. در واقع، تجارب افراد در خانواده اصلی، شکل دهنده رفتارها و روابط بین فردی و پیش بینی کننده‌ی کیفیت ازدواج آن هاست.

طلاق و جدایی اثرات منفی زیادی چه از لحاظ روانی و چه از لحاظ جسمانی بر زوجین بر جا می‌گذارد. این اثرات منفی شامل افزایش خطر بیماری‌های روانی، افزایش بیماری‌های جسمانی، خودکشی، تصادفات منجر به مرگ، خشونت و آدم کشی است. همچنین طلاق اثرات منفی زیادی بر فرزندان بر جای می‌گذارد که می‌توان به افسردگی، گوشه‌گیری، ضعف کفایت اجتماعی، مشکلات بهداشتی و تحصیلی اشاره کرد (گاتمن^۲، ۱۹۹۴؛ به نقل از اولیاء، ۱۳۸۴).

متفکران و جامعه‌شناسان طلاق را یکی از آسیب‌های اجتماعی بشمار می‌آورند. بالاترین میزان آن را نشانه‌ی بارز اختلال در اصول اخلاقی و بهم خوردن آرامش خانوادگی، و در مجموع دگرگونی در هنجارهای اجتماعی محسوب می‌دارند. طلاق یک معضل اجتماعی است که افراد درگیر را بشدت تحت تأثیر قرار می‌دهد. طلاق نه تنها سبب گسیختن پیوندهای زناشویی می‌شود، بلکه غالباً سبب از هم پاشیدگی و آسیب دیدگی روابط بین والدین و کودک نیز می‌گردد (هترینگتون^۳، ۱۹۸۹، به نقل از رضایی، ۱۳۸۶).

همچنین طلاق باعث از هم پاشیده شدن کانون گرم خانواده می‌شود و همبستگی بین زن و مرد را می‌گسلد. بر اثر آن کودکان بی سرپرست می‌شوند و در بستگان زوجین نسبت به یکدیگر بدبینی بوجود می‌آید، و زوجین مطلقه مدت‌ها در تنهایی و گوشه‌گیری زندگی خود را سپری می‌کنند. تمام این موارد به استرس می‌انجامد و زندگی را برای آنان طاقت فرسا و غیرقابل تحمل می‌کند (شفیع آبادی، ۱۳۷۴).

گاتمن پژوهشگر برجسته‌ی ازدواج و خانواده، استاد روان‌شناسی دانشگاه واشنگتن و از مدیران موسسه‌ی خانواده و زناشویی سیاتل^۴ است. گاتمن و همکاران برای رفع کمبود پژوهش‌های دقیق، رویکردهای سنتی در مطالعه‌ی ازدواج را به روش‌های نوآورانه تر و جامع تر ضمیمه کردند. ۷۰۰ زوج را در هفت پژوهش متفاوت دنبال کردند و به مطالعه درباره‌ی زوج‌هایی که تازه ازدواج کردند اکتفا نکرده بلکه زوج‌های قدیمی را نیز در نظر گرفته‌اند که در مدت چهل یا شصت سال ازدواج خود برای اولین بار مورد ارزیابی قرار می‌گرفتند. همچنین

1 Story

2 Gottman

3- Hetherington

4 -Sayatel

زوج هایی که در آستانه‌ی پدر و مادر شدن قرار دارند و زوج هایی که با نوزادان، کودکان پیش دبستانی و نوجوانان خود تعامل دارند، به مطالعه‌ی خود وارد ساختند. این پژوهش‌ها در آپارتمانی که «آزمایشگاه عشق» نامیده شد انجام گرفت (گاتمن، ۱۳۸۵).

اکنون گاتمن پس از سال‌ها تحقیق بالاخره به پاسخ این پرسش دست یافت که آیا یک زوج با شادکامی به زندگی با هم ادامه می‌دهند یا از هم جدا می‌شوند، این پیش بینی‌ها براساس حدس و تفکرات پیشداورانه درباره این که ازدواج چه «باید باشد» نیست بلکه بر اساس داده هایی است که در طول سال‌ها تحقیق گردآوری شده اند. گاتمن پس از شنیدن کمتر از ۵ دقیقه گفتگوی متقابل همسران با هم در آزمایشگاه عشق می‌تواند پیش بینی کند و میانگین میزان دقت او در این پیش بینی در سه مطالعه جداگانه ۹۱ درصد بود (گاتمن، ۱۳۸۵).

پژوهش حاضر قصد دارد به بررسی عوامل پیش‌بینی‌کننده طلاق براساس مدل گاتمن (آغاز خشونت‌بار-۴ مهاجم- غرقه شدن- خاطرات ناگوار) و تعیین سهم هر عامل پردازد تا بتواند در جهت بهبود کیفیت روابط زناشویی و پیشگیری از طلاق گامی بردارد.

۲-۱ ضرورت پژوهش

با آن که تمامی جوامع، ازدواج را یکی از عوامل بهداشت روانی جامعه می‌دانند، چنان چه زندگی زناشویی شرایطی نامساعد را برای ارضای نیازهای روانی همسران ایجاد کند، نه تنها بهداشت روانی تحقق نمی‌یابد، بلکه اثری منفی و گاه جبران ناپذیر را به جا خواهد گذاشت. بسیاری از زنان و مردان وقتی ازدواج شان به بن بست می‌رسد، بهزیستی و سلامت خود را از دست داده، احساس تنهایی می‌کنند (آماتو^۱، ۲۰۰۰)؛ بر این اساس، بهداشت روانی جامعه و سلامت فیزیکی و عاطفی، در گرو سلامت روابط زناشویی و تداوم و بقای ازدواج است (شاملو، ۱۳۶۹).

ازدواج و رابطه زناشویی، مایه سکون و آرامش آدمی و منشأ رشد و کمال اوست. چنانچه خداوند در قرآن کریم بر این مهم تاکید داشته و همسران را مایه تسکین معرفی می‌کند: «و من آیاته ان خلق لکم من انفسکم ازواجاً لتسکنوا الیها و جعل بینکم موده و رحمه»^۲.

1 Amato

۲- سوره روم، آیه ۲۱

مهم ترین مسئله در ازدواج و تشکیل خانواده، آرامشی است که فرد به دست می آورد. مطلوبیت زندگی، خشنودی از آن، و کیفیت و میزان سازگاری زناشویی نیز مانند سازگاری زندگی مجردی از عواملی مختلف تاثیر می پذیرد که ارزیابی آن‌ها در افراد و روابط شان، بخشی از ادبیات مشاوره‌ی ازدواج و خانواده است. از نظر کیس، اشموت کین، و ریف^۱ (۲۰۰۲)، بهزیستی روانی، کیفیت زندگی فرد با دیگر واحدهای اجتماع را در بر می گیرد.

اما متأسفانه آن چه که امروز در جامعه شاهد آن هستیم این است که تداوم زندگی زناشویی و رضایت از آن به طور فزاینده‌ای رو به کاهش است. گلین^۲ (۱۹۹۸) طی یک نظر سنجی دریافت که تنها یک سوم از ازدواج‌ها بعد از ۱۶ سال راضی و با ثبات باقی می ماند، و حدود ۵ درصد از ازدواج‌ها در آمریکا به طلاق منجر می شود و مشکل تعارضات زناشویی بیش از هر مشکل روانپزشکی، سبب ارجاع جهت دریافت مراقبت‌های بهداشت روانی می شود (برنشتاین و برنشتاین^۳، ۱۳۷۷). بعلاوه، ثبات اجتماعی و اقتصادی افراد تا اندازه‌ی زیاد بستگی به وضعیت خانواده هایشان دارد. نزدیک ۵ درصد از زنان بعد از طلاق با فقر رو به رو می شوند (هیت و کیکر^۴، ۱۹۹۲). کودکان بعد از طلاق والدینشان بیشتر در معرض بیماری قرار می گیرند (مالدون^۵، ۱۹۹۰) و نوجوانانی که والدینشان از هم جدا شده اند، سه برابر بیش تر از نوجوانانی که با والدینشان زندگی می کنند، صاحب فرزند نا مشروع می شوند یا خیلی زود ازدواج می کنند، بدون اینکه تعهد و مسئولیتی نسبت به همسر و فرزند داشته باشند (چرلین^۶، ۱۹۹۵). پژوهش‌های نوابی نژاد (۱۳۸۰) نیز نشان داد که بزهکاری نوجوانان ایرانی همبستگی مثبت با گسستگی، نابسامانی و اعتیاد خانواده هایشان دارد.

بر اساس آمار کشورهای مختلف از جمله ایران میزان طلاق روز به روز در حال افزایش است، در سال ۱۳۸۵ تعداد طلاق‌های ثبت شده در کل کشور ۹۴۰۴۰ (۱۱/۶٪ افزایش نسبت به سال ۱۳۸۴) و در سال ۱۳۸۶، ۹۹۸۵۲ مورد بوده است (سازمان بهزیستی استان اصفهان، ۱۳۸۷). ماهیانه ۱۳ هزار پرونده به دادگاه خانواده در تهران ارجاع داده می شود، و سالانه ۶۰ هزار طلاق در سال ثبت می شود (ستوده و بهاری، ۱۳۸۶).

1 Keyes , Goreylee M., Dov , shmotkin , and Carol D. Ryff

2 Gleen

3 Bornstein, D. H & Bornsten, M. T

4 Heath & kiker

5 Mauldon

6 Cherlin

بر اساس آمار تنها در استان اصفهان در سال ۱۳۸۶، حدود ۶۵۰۰ نفر طلاق گرفته اند، که بنابر اطلاعات بدست آمده از سازمان بهزیستی، بیش از ۶۰٪ طلاق‌ها در شهر اصفهان بوده است، و اصفهان در سال ۱۳۸۲، در کل کشور رتبه دوم را در طلاق داشته است.

بر این اساس بررسی علل وقوع طلاق یکی از راه‌های پیشگیری از این معضل است. شناخت عواملی که زمینه را برای بروز اختلافات زناشویی و جدایی زوجین فراهم می‌کند، شاه کلیدی برای کاهش مشکلات زناشویی و آمار طلاق در جامعه است. با بررسی عوامل پیش‌بینی‌کننده طلاق از دیدگاه گاتمن می‌توان از علت شکست ازدواج آگاه شد و با هدف بهبود یا تقویت زندگی زناشویی به بررسی اصول زندگی زناشویی کارآمد پردازیم. چرا که تردیدی نیست که شناخت مقوله طلاق و ریشه‌های آن می‌تواند نقش موثری در پیشگیری از آن و ارتقای سلامت خانواده و در پی آن سلامت جامعه داشته باشد.

پس از اشاره به افزایش روز افزون طلاق و ارائه آمار ضرورت این پژوهش به شرح زیر است:

۱- کاربرد نتایج در مشاوره روان‌درمانی زوجین در بحران طلاق

۲- استفاده از نتایج پژوهش در تمرکز آموزش‌های زوجین در نواحی خاص

۳- توجه به علائم خطر هشداردهنده افزایش استعداد طلاق

۴- به کاربران نتایج در افزایش مهارت‌های لازم قبل از طلاق

۵- استفاده از نتایج در اقدامات پیشگیرانه قبل و بعد از ازدواج

۳-۱ اهداف:

۱- تعیین میزان تفاوت میانگین عوامل پیش‌بینی‌کننده طلاق زوجین در معرض طلاق و زوجین عادی شهر اصفهان.

۲- تعیین میزان تفاوت مؤلفه‌های آغاز خشونت‌بار (۴ مهاجم) زوجین در معرض طلاق و زوجین عادی.

۳- تعیین سهم عامل آغاز خشونت‌بار در پیش‌بینی طلاق زوجین شهر اصفهان.

۴- تعیین سهم عامل غرقه شدن در پیش‌بینی طلاق زوجین شهر اصفهان.

۵- تعیین سهم عامل شکست اقدامات جبرانی در پیش‌بینی طلاق زوجین شهر اصفهان.

۶- تعیین سهم عامل خاطرات ناگوار در پیش‌بینی طلاق زوجین شهر اصفهان.

۷- تعیین سهم عامل عشق و علاقه و تحسین در پیش‌بینی طلاق زوجین شهر اصفهان.

- ۸- تعیین سهم عامل سبک‌های مدیریت تعارض در پیش‌بینی طلاق زوجین شهر اصفهان.
- ۹- تعیین عوامل پیش‌بینی‌کننده طلاق در زوجین شهر اصفهان.
- ۱۰- تعیین سهم عامل تهاجم در پیش‌بینی طلاق زوجین شهر اصفهان.
- ۱۱- تعیین سهم عامل ویژگی‌های جمعیت‌شناختی در پیش‌بینی طلاق زوجین شهر اصفهان.

۴-۱ فرضیه‌ها:

- ۱- بین میانگین عوامل پیش‌بینی‌کننده طلاق زوجین در معرض طلاق و زوجین عادی تفاوت وجود دارد.
- ۲- بین مؤلفه‌های آغاز خشونت‌بار (۴ مهاجم) زوجین طلاق و زوجین عادی تفاوت وجود دارد.
- ۳- عامل آغاز خشونت‌بار شکست در روابط زناشویی را به شکل مثبت پیش‌بینی می‌کند.
- ۴- عامل غرقه شدن شکست در روابط زناشویی را به شکل مثبت پیش‌بینی می‌کند.
- ۵- عامل اقدامات جبرانی شکست در روابط زناشویی را به شکل مثبت پیش‌بینی می‌کند.
- ۶- عامل خاطرات ناگوار شکست در روابط زناشویی را به شکل مثبت پیش‌بینی می‌کند.
- ۷- عامل عشق و علاقه و تحسین شکست در روابط زناشویی را پیش‌بینی می‌کند.
- ۸- عامل سبک‌های مدیریت تعارض شکست در روابط زناشویی را پیش‌بینی می‌کند.
- ۹- عوامل پیش‌بینی‌کننده طلاق شکست در روابط زناشویی را به شکل مثبت پیش‌بینی می‌کند.
- ۱۰- عامل تهاجم شکست در روابط زناشویی را به شکل مثبت پیش‌بینی می‌کند.
- ۱۱- عامل ویژگی‌های جمعیت‌شناختی شکست در روابط زناشویی را پیش‌بینی می‌کند.

سوال ویژه تحقیق:

- ۱- عوامل پیش‌بینی‌کننده طلاق کدام هستند؟

۵-۱ تعریف اصطلاحات:

- ۱- عوامل پیش‌بینی‌کننده طلاق^۱

تعریف مفهومی: طلاق در لغت به معنی گشودن گره و رها کردن است. رها شدن از قید نکاح و رهایی زناشویی است. «در اصلاح، طلاق در نظام حقوقی غربی دلالت بر انحلال یک رابطه زناشویی رسمی و قانونی در